

A young boy with short brown hair, seen from the back, is holding a bouquet of three pink roses. He is wearing a dark blue t-shirt and a white lanyard around his neck. The background is a cemetery with many white headstones and other people in the distance, slightly out of focus. The overall atmosphere is solemn and commemorative.

Gelders programma Vrijheid Van oorlog naar vrijheid

**Herdenken om vrijheid te vieren,
koesteren, eren, beleven en omarmen**

 provincie
Gelderland

Dit document betreft een publieksversie. Het is een toegankelijke samenvatting en vormgegeven versie van het door Gedeputeerde Staten op 20 januari 2026 vastgestelde Gelders programma Vrijheid. De inhoud is redactioneel bewerkt om de leesbaarheid voor een breed publiek te vergroten. De officiële besluitvorming heeft plaatsgevonden op basis van de originele stukken. Aan deze publieksversie kunnen geen rechten worden ontleend. In geval van verschillen of interpretatievragen gelden de officieel vastgestelde documenten.

Voorwoord

De impact van de Tweede Wereldoorlog is in Gelderland nog altijd voelbaar. Van verzet en represailles op de Veluwe, de bombardementen op steden als Nijmegen, Huissen en Doetinchem, tot aan onderduiken in de Achterhoek, de Slag om Arnhem en evacuaties in de Betuwe – onze provincie draagt een rijke en aangrijpende geschiedenis met zich mee.

Herdenken is in Gelderland geen formaliteit, maar een wezenlijk onderdeel van wie we zijn. Het biedt ruimte om stil te staan bij het verleden, om erkenning te geven aan de offers die zijn gebracht, en om de lessen van toen te vertalen naar de uitdagingen van nu.

Vrijheid is niet alleen een historisch gegeven, maar een actuele waarde. Juist in een tijd waarin maatschappelijke spanningen, polarisatie en desinformatie toenemen, is het belangrijker dan ooit om herdenken te zien als een richtingaanwijzer, als een kompas voor de toekomst.

Met het Gelders programma Van oorlog naar vrijheid: Herdenken om vrijheid te vieren, koesteren, eren, beleven en omarmen kijken we terug en vooruit. Gelderland beleeft en beschermt vrijheid, en geeft het door aan jongeren. Daarmee is herdenken niet alleen een eerbetoon aan hen die ons voorgingen, maar ook een belofte aan de generaties na ons.

Peter Drenth, gedeputeerde provincie Gelderland.

Inhoud

Voorwoord	3
Samenvatting	6
1 Waarom een Gelders programma Vrijheid	7
1.1 Aanleiding en doel	7
1.2 Leeswijzer	7
2 Wat zijn onze kaders?	9
2.1 Herdenken als middel om vrijheid te vieren, koesteren, eren, beleven en omarmen	9
2.2 Gelderland als podium van herinnering en vernieuwing	9
2.3 Betrokkenheid vrijheidsregio's	10
3 Wat gaan we doen?	13
3.1 De waarde van vrijheid	13
3.2 De Tweede Wereldoorlog als basis voor gesprek	13
4 Hoe gaan we dat doen?	15
4.1 Doel: Bewustwording van vrijheid op regionaal niveau vergroten	15
4.2 Doel: Bewustwording van vrijheid op bovenregionaal niveau vergroten	15
4.3 Doel: Bewustwording van vrijheid onder jongeren vergroten	16
4.4 Doel: Bewustwording van vrijheid onder bezoekers van Gelderland vergroten	17
4.5 Doel: Zichtbaarheid van het Gelderse vrijheidsverhaal versterken	17
5 Monitoring en bijsturing	19
5.1 Hoe we het programma volgen en meten	19
5.2 Wat mensen weten over Vrijheid	19
6 Uitvoeringsagenda	21

Samenvatting

Kaders

Het programma Van oorlog naar vrijheid is gebaseerd op het provinciale beleidskader dat gericht is op het versterken van het bewustzijn over de waarde van vrijheid, zodat inwoners ook in 2045 de betekenis ervan blijven erkennen. De provincie werkt hierbij nauw samen met de vrijheidsregio's, die de afgelopen jaren al intensief hebben bijgedragen aan herdenken, vieren en betekenisgeven van vrijheid. Het programma helpt regio's om structureel en vanuit 1 gezamenlijk vrijheidsverhaal activiteiten te ontwikkelen die historisch erfgoed verbinden met actuele maatschappelijke thema's zoals democratie en veiligheid. Deze inzet sluit direct aan op het Gelderse coalitieakkoord 'Gewoon Doen', waarin wordt gevraagd om scherpe keuzes, zichtbaarheid van Gelderse identiteit en samenwerking met maatschappelijke partners.

Programma

Het programma geeft uitvoering aan het beleidskader Van oorlog naar vrijheid door concrete activiteiten te organiseren en subsidiemogelijkheden te bieden voor regionale en bovenregionale initiatieven. Het versterkt het gedeelde Gelderse vrijheidsverhaal en richt zich nadrukkelijk op jongeren en veteranen. De activiteiten verbinden WOII erfgoed met actuele thema's zoals democratie en veiligheid, zodat vrijheid betekenisvol blijft voor nieuwe generaties.

Doelen van het programma

- Het programma bevordert structurele samenwerking met de vrijheidsregio's om de betrokkenheid bij het herdenken en vieren van vrijheid langdurig te borgen.
- Activiteiten stimuleren die verleden en actuele thema's verbinden: Via gerichte subsidieregelingen worden initiatieven ondersteund die de Tweede Wereldoorlog koppelen aan hedendaagse maatschappelijke vraagstukken.
- Bewustwording onder jongeren vergroten: Door educatieve trajecten, debatten en ontmoetingen blijft het programma investeren in jongeren als dragers van het vrijheidsverhaal.
- De zichtbaarheid van het Gelderse vrijheidsverhaal vergroten: Het programma bundelt verhalen, activiteiten en programma's op het platform Vrijheid in Gelderland om een samenhangend en herkenbaar vrijheidsverhaal uit te dragen.
- Iconische bovenregionale evenementen duurzaam ondersteunen: Evenementen zoals bevrijding evenement in Wageningen en Bridge to Liberation in Arnhem worden ondersteund vanwege hun bovenregionale betekenis en impact.

Financiering

De uitvoering van het programma wordt gefinancierd met zowel structurele als incidentele middelen. Jaarlijks is circa € 344.000 structureel beschikbaar voor terugkerende activiteiten zoals het bevrijding evenement in Wageningen en educatieve activiteiten. Daarnaast is er een incidenteel budget, waarmee regionale en bovenregionale projecten en evenementen worden ondersteund.

Tot en met 2027 is hiervoor € 2,3 miljoen incidenteel gereserveerd.

1 Waarom een Gelders programma Vrijheid

1.1 Aanleiding en doel

In dit programma staan de hoofdlijnen van Van oorlog naar vrijheid. Het programma is samen ontwikkeld met de vijf Gelderse regio's: Achterhoek/Liemers, Airborne Region, Rijk van Nijmegen, Rivierengebied en Veluwe. Zij werkten mee aan de uitwerking van het thema vrijheid en herdenken. Met dit Gelders programma laten we zien hoe we onze doelen op het gebied van vrijheid en herdenken willen uitvoeren. We willen het vrijheidsverhaal van de Tweede Wereldoorlog in Gelderland zichtbaar, actueel en blijvend relevant houden. Niet alleen als een terugkerend moment van herdenken, maar als een doorlopende maatschappelijke opdracht.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 vatten we de beleidskaders samen. Op basis hiervan werken we in hoofdstuk 3 onze doelen uit en het hoofdstuk 4 vormt de uitvoeringsagenda voor de activiteiten en projecten; Hoofdstuk 5 beschrijft hoe we het programma gaan uitvoeren en monitoren.

2 Wat zijn onze kaders?

Vrijheid is geen vanzelfsprekendheid. Ze is het kostbare resultaat van strijd, verlies, moed en hoop. In Gelderland, een provincie die diep geraakt werd door de Tweede Wereldoorlog, en waar in het heden nog vele militaire voorzieningen gehuisvest zijn, leeft deze waarheid sterker dan ooit.

Met het Gelders programma *Van oorlog naar vrijheid: Herdenken om vrijheid te vieren, koesteren, eren, beleven en omarmen* willen we als provincie het bewustzijn over de waarde van vrijheid vergroten, zodat inwoners van Gelderland ook in 2045 het belang van vrijheid blijven erkennen. We willen daarom met dit programma een impuls geven aan het collectieve geheugen én aan de beleving van vrijheid. Ons college volgt hiermee de strategische doelstelling zoals vastgelegd in het beleidskader *Van oorlog naar vrijheid: Herdenken om vrijheid te vieren, koesteren, eren, beleven en omarmen*.

2.1 Herdenken als middel om vrijheid te vieren, koesteren, eren, beleven en omarmen

De Tweede Wereldoorlog heeft diepe sporen nagelaten in Gelderland. Van de Slag om Arnhem tot de evacuaties in de Betuwe, van onderduikadressen in de Achterhoek tot de bevrijding door geallieerde troepen in Apeldoorn en Nijmegen, de verhalen zijn talloos en indringend. Herdenken is in onze provincie geen ritueel op afstand, maar een levend onderdeel van onze identiteit. Het is een manier om stil te staan bij het verleden, om de offers van toen te erkennen en om de lessen van toen te vertalen naar het heden.

Vrijheid is geen afgesloten hoofdstuk uit de geschiedenis. In een wereld met oorlogen en conflicten, en met toenemende

spanningen in de samenleving, is herdenken nodig als houvast en als richting voor de toekomst. Het helpt ons stil te staan bij wat vrijheid betekent en hoe we die kunnen beschermen.

Vrijheid doorgeven aan nieuwe generaties

Voor jongeren staat de Tweede Wereldoorlog steeds verder af van hun dagelijkse realiteit. De persoonlijke herinneringen van grootouders verdwijnen langzaam, en de beelden uit geschiedenisboeken concurreren met de snelheid van sociale media. Toch is het juist deze generatie die de vrijheid opnieuw moet leren duiden en koesteren.

Want vrijheid is niet alleen het recht om te zeggen wat je denkt, maar ook de verantwoordelijkheid om te luisteren, te verbinden en te beschermen wat kwetsbaar is.

Door jongeren en nieuwe veteranen actief te betrekken bij het herdenken, ontstaat er een nieuwe dialoog. Herdenken wordt dan geen verplichting, maar een gezamenlijke zoektocht naar betekenis in het heden. Zo bouwen we aan een toekomst waarin vrijheid blijvend wordt gekoesterd.

2.2 Gelderland als podium van herinnering en vernieuwing

Provincie Gelderland heeft een unieke positie in het nationale herdenkingslandschap. Niet alleen door de historische gebeurtenissen die hier plaatsvonden, maar ook door de kracht van lokale gemeenschappen, musea, scholen en erfgoedinstellingen. Met dit Gelders programma willen we deze kracht bundelen en versterken. We investeren in duurzame samenwerkingen, in innovatieve vormen van herdenken en in projecten die de geschiedenis verbinden met actuele maatschappelijke thema's,

zoals vrijheid van meningsuiting, inclusie en democratische waarden. Herdenken is geen statisch proces. Het beweegt mee met de tijd, met de mensen, met de vragen die leven. Daarom kiezen we voor een programmatische aanpak die ruimte biedt aan diversiteit, creativiteit en vernieuwing. We ondersteunen initiatieven die de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog beleefbaar maken, die ruimte geven aan persoonlijke verhalen en die inwoners uitnodigen om hun eigen stem te laten horen.

2.3 Betrokkenheid vrijheidsregio's

De afgelopen jaren hebben Gelderse vrijheidsregio's samengewerkt aan projecten om doorlopend aandacht te geven aan de Tweede Wereldoorlog en het thema vrijheid. Gezamenlijk zijn mooie resultaten behaald. De regio's hebben de wens om de samenwerking op het gebied van herdenken en vieren van vrijheid voort te zetten:

Rivierengebied

In Regio Rivierengebied is tijdens het *Gelderland Herdenkt* een eerste brede samenwerking ontstaan tussen gemeenten en partners, verspreid over de regio. Dit heeft geresulteerd in het project *Keuze Vrijheid*. Betrokkenen hebben naar aanleiding van dit project nadrukkelijk de wens geuit om op structurele basis, naar het voorbeeld van de Airborne Region, blijvend samen te gaan werken.

Rijk van Nijmegen

De gemeenten uit het Rijk van Nijmegen (Nijmegen, Berg en Dal, Beuningen, Heumen, Druten en Wijchen) hebben aangegeven ook in de jaren tussen de kroonjaren een programma te willen maken. Hiermee willen zij het succes van afgelopen kroonjaren vasthouden. Zij geven aan dat zij bij het opstellen van hun programma nadrukkelijk kijken naar een verdere samenwerkingsslag zowel in de regio als in de provincie.

Achterhoek en Liemers

Sinds de viering van 75 jaar vrijheid in 2020 werken elf gemeenten samen in het regioprogramma *Vrijheid Achterhoek en Liemers*. Ook Duitse grensgemeenten zijn aangehaakt. In 2025 is het programma voortgezet onder de noemer *Ketting van de Vrijheid*. Dit is een samenwerking tussen de gemeenten in de Achterhoek en de Liemers, waarin projecten worden uitgevoerd. De regio wil ook in de komende jaren deze samenwerking voortzetten, met ruimte voor maatwerk per gemeente en voor gezamenlijke, bovenlokale initiatieven. Ook de samenwerking met de Duitse gemeenten krijgt opnieuw aandacht in het programma. Hierdoor ontstaat een duurzaam netwerk waarin vrede, vrijheid, verbinding en ontmoeting centraal staan.

De Veluwe

De Veluwe continueert in de Programmaperiode 2026-2027 de verdere ontwikkeling van de thema's Market Garden (vluchten en migratie), *Het Joodse verhaal* (onderdrukking – patronen van uitsluiting) en de bevrijding door de Canadezen (veteranen en militaire inzet). Deze 3 thema's wil de Veluwe de komende jaren meer verbinden met de huidige maatschappelijke en geopolitieke omstandigheden met betrekking tot vrede, vrijheid en democratie. De Veluwe wil hier invulling aan geven vanuit de visie dat vrijheid een werkwoord is, en roept op om als provincie samen met gemeenten en maatschappelijke organisaties deze ambitie duurzaam te verankeren in beleid én uitvoering.

De Airborne Region

De Airborne Region, een samenwerking tussen Arnhem, Renkum, Ede en Overbetuwe, zet in op verdere uitvoering van het *Masterplan Airborne Region 2022-2030* via de programmaliijnen herdenken, beseffen en beleven. De regio heeft het doel het erfgoedlandschap te onderhouden, groei door te zetten en blijvend bij te dragen aan de bewustwording die nodig is om de vrijheid te bewaken.

De vrijheidsregio's in kaart gebracht

- Veluwe
- Achterhoek/Liemers
- Airborneregio
- Rivierengebied
- Regio Nijmegen

3 Wat gaan we doen?

Provinciale Staten namen in december 2025 een besluit over het beleidskader Van oorlog naar vrijheid: Herdenken om vrijheid te vieren, koesteren, eren, beleven en omarmen. Het strategische doel van het beleidskader luidt: “We bevorderen het bewustzijn over de waarde van vrijheid, zodat inwoners van Gelderland ook in 2045 het belang van vrijheid blijven erkennen.”

Als provincie willen wij samen met de vrijheidsregio's het vrijheidsverhaal over de Tweede Wereldoorlog in Gelderland zichtbaar, actueel en blijvend relevant houden. Niet alleen als een terugkerend herdenkingsmoment, maar als een doorlopende maatschappelijke opdracht. We willen hierbij herdenken centraal zetten, als middel om vrijheid te vieren, koesteren, eren, beleven en omarmen. Deze vijf waarden vormen de leidraad voor onze ambitie op het thema vrijheid.

3.1 De waarde van vrijheid

Door het bevorderen van het bewustzijn over de waarde van vrijheid willen we deze doelen realiseren. We vieren vrijheid via publieke evenementen en herdenkingen, koesteren het erfgoed en de verhalen die onze geschiedenis vormen, en eren de veteranen die zich hebben ingezet voor vrijheid, Vrijheid wordt beleefd via educatie, herinneringstoerisme en publieksactiviteiten, en we omarmen vrijheid als gedeelde waarde in een inclusieve samenleving.

3.2 De Tweede Wereldoorlog als basis voor gesprek

We willen de historische momenten van de Tweede Wereldoorlog inzetten als fundament van het programma, als aanknopingspunt en aanleiding om met elkaar het gesprek te voeren over thema's in het heden, zoals vrijheid en onvrijheid, vluchten en migratie, onderdrukking en uitsluiting, veteranen en militaire inzet, democratie en dictatuur. Op deze manier willen we ervoor zorgen dat het belang, de impact en het verhaal van de Tweede Wereldoorlog op blijvende belangstelling kan rekenen.

4 Hoe gaan we dat doen?

De afgelopen jaren was onze programmering rondom herdenken en vrijheid gericht op de kroonjaren. Inmiddels blijkt dat er vanuit verschillende kanten de wens bestaat om de thema's herdenken en vrijheid structurele aandacht te geven en op te pakken als een doorlopende maatschappelijke opdracht, ook in de jaren tussen de zogenaamde kroonjaren.

In het beleidskader *Van oorlog naar vrijheid: Herdenken om vrijheid te vieren, koesteren, eren, beleven en omarmen* is deze koers vastgesteld, en met dit onderliggende Gelders programma willen we hier uitvoering aan geven. Met dit programma kunnen regio's doorlopend inzetten op het vieren, koesteren, eren, beleven en omarmen van hedendaagse vrijheid en onvrijheid, in relatie tot de Gelderse geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog.

4.1 Doel: Bewustwording van vrijheid op regionaal niveau vergroten

Om dit te bereiken willen wij projecten rondom het herdenken van de Tweede Wereldoorlog in alle Gelderse regio's financieel ondersteunen. Door het openstellen van een subsidieregeling willen we activiteiten stimuleren die een brug slaan tussen de Tweede Wereldoorlog en het heden. Zo hopen we dat de thema's herdenken en vrijheid de komende jaren blijvend onder de aandacht worden gebracht bij onze inwoners. Uit een uitvraag in de verschillende vrijheidsregio's blijkt dat zij graag een blijvende betrokkenheid van de provincie zien ten aanzien van herdenken en vieren, juist ook tijdens de niet-kroonjaren.

De regionale samenwerkingsverbanden in het Rivierengebied, de Airborne Region, de Veluwe, het Rijk van Nijmegen en de Achterhoek/Liemers hebben ieder een eigen verhaal te vertellen, en worden qua vorm en slagkracht positief gewaardeerd door alle betrokkenen. De gezamenlijke verhalen vormen samen de Gelderse geschiedenis ten tijde van de Tweede Wereldoorlog.

Om deze gezamenlijke verhalen te koesteren, willen we de regio's stimuleren om hun krachten te bundelen. Hierdoor kunnen diverse evenementen goed op elkaar worden afgestemd, zowel qua agenda als qua inhoud, en worden activiteiten in de hele provincie gestimuleerd. Met onze ondersteuning kunnen de Gelderse regio's, vanuit 1 gemeenschappelijk verhaal en binnen gezamenlijk vastgestelde voorwaarden, jaarlijks circa 25 projecten realiseren.

4.2 Doel: Bewustwording van vrijheid op bovenregionaal niveau vergroten

Naast de regionale verhaallijnen zijn er ook verhaallijnen die bovenregionaal zijn, zo gaat het verhaal van Market Garden verder in het Rijk van Nijmegen. Als regionale overheid willen we graag ook activiteiten en projecten stimuleren die een interregionaal bereik hebben. We ondersteunen daarom vanuit onze subsidieregeling bovenregionale projecten. Voorbeelden van bovenregionale projecten zijn Bridge to Liberation en de Airborne Freedom Run.

Stichting Wageningen 45

Het Nationaal Comité Herdenking Capitulaties 1945 (Wageningen45) vervult een belangrijke rol in het levend houden van de herinnering aan de bevrijding. Wageningen, Stad der Bevrijding, wordt daarbij zichtbaar en blijvend gepositioneerd als de geboortegrond van onze (herwonnen) vrijheid. Hotel De Wereld fungeert hierbij als een internationaal icoon. Jaarlijks vormt Wageningen op 4 en 5 mei het waardige toneel voor de herdenking en viering van vrijheid, met het Bevrijdingsevenement Wageningen als hoogtepunt. Daarnaast ontstaan er het hele jaar door talloze initiatieven die de betekenis van vrijheid uitdragen, niet alleen binnen Wageningen, maar vanuit de stad naar heel Nederland.

4.3 Doel: Bewustwording van vrijheid onder jongeren vergroten

Vanuit het perspectief dat we als provincie het thema democratie hoog in het vaandel hebben staan, organiseren we vanuit onze rol als regionale overheid jaarlijks een aantal activiteiten om dit thema bij jongeren onder de aandacht te brengen. Binnen deze activiteiten leggen we ook de link naar de Tweede Wereldoorlog.

Jongeren betrekken bij democratie en vrijheid

Zo willen we bijvoorbeeld het Vrijheidsdebat koppelen aan hoe democratische instituties zijn hersteld en versterkt na de Tweede Wereldoorlog. Juist omdat dictatuur en onderdrukking toen zo zichtbaar waren, vragen we jongeren om beslissingen te nemen over vrijheid van meningsuiting, persvrijheid of discriminatie, waarden die onder druk stonden in oorlogstijd.

Daarnaast organiseren we debatten voor jeugd en jongeren in het provinciehuis, met als doel dat zij leren debatteren en de provinciale democratie beleven. We willen jongeren vanuit deze debatten laten reflecteren op stellingen die raken aan thema's uit de oorlog, zoals: 'Vrijheid is nooit vanzelfsprekend' of 'Een samenleving moet intolerantie actief bestrijden', en ook aan de actuele vraagstukken.

Jongeren en veteranen verbinden om kennis over de oorlog te versterken

Om de koppeling te maken tussen dat wat in de Tweede Wereldoorlog speelde en het heden, willen we (nieuwe) veteranen betrekken bij de dialoog over vrijheid en onvrijheid. Zo willen we jongeren bewust maken van parallellen tussen heden en het Gelderse verleden. Hierdoor ontstaat er bij jongeren meer kennis over de Tweede Wereldoorlog en faciliteren we wederzijdse gesprekken, wat leidt tot erkenning en begrip. Concrete activiteiten zijn momenteel nog in ontwikkeling samen met o.a. het Veteraneninstituut en Bronbeek. We verkennen momenteel bijvoorbeeld de mogelijkheden voor gastlessen van veteranen op scholen.

4.4 Doel: Bewustwording van vrijheid onder bezoekers van Gelderland vergroten

We willen ons actief inzetten om de Gelderse oorlogsgeschiedenis beleefbaar te houden. Wat er in onze provincie is gebeurd, willen we meegeven aan bezoekers van onze erfgoedlocaties, musea, en herdenkingsinitiatieven. Zo willen we niet alleen het verleden levend houden, maar ook bijdragen aan historisch besef en democratisch bewustzijn. Zo wordt vrijheid niet alleen herdacht, maar ook doorgegeven aan nieuwe generaties.

Liberation Route Europe Foundation

Naast het ondersteunen van projecten in regionaal verband, hebben Provinciale Staten bij het vaststellen van het Tussendocument 2025 besloten om de Stichting Liberation Route Europe Foundation voor de komende jaren (2026-2027) financieel te ondersteunen. Het gaat hierbij om de ondersteuning voor het promoten van Gelderse Tweede

Wereloorlogserfgoedlocaties, het opzetten van de campagne Europe Remembers, het organiseren van jeugdprogramma's, en het ontwikkelen van nieuwe routes en het toevoegen van historische plekken in Gelderland aan deze routes.

4.5 Doel: Zichtbaarheid van het Gelderse vrijheidsverhaal versterken

Met een goede communicatie wordt de impact van het programma sterk vergroot. Daarom behouden we het bestaande platform Vrijheid in Gelderland als centrale plaats waar verhalen, programma's en activiteiten samenkomen.

5 Monitoring en bijsturing

Om onze ambitie te bereiken faciliteren we anderen om activiteiten uit te voeren die bijdragen aan onze doelstelling om herdenken in te zetten als middel om vrijheid te vieren, koesteren, eren, beleven en omarmen. We willen dat de Gelderse geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog herinnerd en bewaard blijft, en inwoners van onze provincie zich bewust maken van het belang van vrijheid en van deze geschiedenis in relatie tot het hier en nu.

In de subsidieregeling worden voorwaarden geformuleerd waaraan projecten moeten voldoen. Hiermee borgen wij onze eigen ambitie en doelstelling. Daarnaast geven wij zelf opdracht voor het organiseren van activiteiten vanuit het educatieprogramma. Dit past bij ons belang en bij de sturingsfilosofie zoals omschreven in het beleidskader.

5.1 Hoe we het programma volgen en meten

De monitoring van het programma wordt uitgevoerd binnen de reguliere werkwijze, te weten de planning- en controlcyclus (P&C-cyclus). Hierbij monitoren wij jaarlijks het aantal projecten dat is uitgevoerd binnen de regeling en hoeveel mensen de verschillende projecten hebben bereikt. We vragen de subsidieaanvragers ons hierover te rapporteren in het kader van de verantwoording van de subsidie. Indicatoren hierbij zijn bijvoorbeeld het aantal scholen of leerlingen dat deelneemt aan het educatieprogramma, het aantal bezoekers van een evenement of tentoonstelling, het aantal ingediende subsidieaanvragen voor projecten rondom vrijheid en democratie. Op deze manier meten we het bereik van het programma.

5.2 Wat mensen weten over Vrijheid

Om de impact te meten op de bewustwording onder mensen in Gelderland, voeren we elke vijf jaar een onderzoek uit in de lijn van het Nationaal Vrijheidsonderzoek. Hierin meten we indicatoren zoals de mate van draagvlak voor herdenken en vieren, de deelname aan activiteiten, motieven voor herdenken en eventueel media-aandacht. Zo monitoren we de bewustwording van het belang van vrijheid onder inwoners van Gelderland.

6 Uitvoeringsagenda

Voor de activiteiten en projecten in dit Gelders programma Van oorlog naar vrijheid is een structureel en incidenteel budget. Het beschikbare structurele budget bedraagt afgerond € 344.000 per jaar. Voor de periode 2026-2027 is € 2,3 miljoen aan incidentele middelen beschikbaar gesteld uit het investeringsbudget voor deze bestuursperiode. Bij de Voorjaarsnota 2026 doen we een voorstel voor beschikbaarstelling van middelen om de uitvoering van dit programma in de jaren 2028 en 2029 te dekken.

In de tabel op pagina 21 zijn de activiteiten opgenomen waarmee we uitvoering geven aan dit Gelders programma Van oorlog naar vrijheid. De bedragen zijn richtbedragen voor 2026, 2027, 2028 en 2029. Dit is mede afhankelijk van de vaststelling van de jaarlijkse begroting. Bij significante wijzigingen aan de verdeling van het budget zullen Gedeputeerde Staten een geactualiseerde uitvoeringsagenda vaststellen. Gelderland.

Activiteit	Instrument	Investering 2026	Investering 2027	Investering 2028*	Investering 2029*	Budget
Doel: Bewustwording van vrijheid op regionaal niveau vergroten						
Jaarlijks ondersteunen we per vrijheidsregio 5 projecten.	Subsidieregeling	€ 750.000,00	€ 750.000,00	€ 875.000,00	€ 875.000,00	Incidenteel
Doel: Bewustwording van vrijheid op bovenregionaal niveau vergroten						
Jaarlijks ondersteunen we 3 bovenregionale projecten.	Subsidieregeling	€ 150.000,00	€ 150.000,00	€ 150.000,00	€ 150.000,00	Incidenteel
We ondersteunen Bridge to Liberation.	Subsidie	€ 50.000,00	€ 50.000,00	€ 50.000,00	€ 50.000,00	Incidenteel
We ondersteunen Airborne Freedom Run.	Sponsoring	€ 10.000,00	€ 10.000,00	€ 10.000,00	€ 10.000,00	Incidenteel
We ondersteunen Wageningen 45	Subsidie	€ 250.000,00	€ 250.000,00	€ 250.000,00	€ 250.000,00	Structureel
Doel: Bewustwording van vrijheid onder jongeren vergroten						
We voeren een educatieprogramma voor jongeren uit, dat bijvoorbeeld bestaat uit debatten en gastlessen door veteranen.	Opdracht	€ 70.000,00	€ 70.000,00	€ 70.000,00	€ 70.000,00	Structureel
Doel: Bewustwording van vrijheid onder bezoekers van Gelderland vergroten						
We ondersteunen Liberation Route Europe.	Subsidie	€ 35.000,00				Incidenteel
Doel: Zichtbaarheid van het Gelderse vrijheidsverhaal versterken						
We houden het platform Vrijheid in Gelderland in stand.	Opdracht	€ 100.000,00	€ 100.000,00	€ 100.000,00	€ 100.000,00	Incidenteel
We ondersteunen projecten die bijdragen aan het zichtbaar, actueel en relevant houden van het vrijheidsverhaal.	Opdracht	€ 100.000,00	€ 100.000,00	€ 100.000,00	€ 100.000,00	Incidenteel

* Bij de Voorjaarsnota 2026 doen we een voorstel voor beschikbaarstelling van middelen om de uitvoering van dit programma in de jaren 2028 en 2029 te dekken.

Provincie Gelderland

Markt 11

6811 CG Arnhem

Postbus 9090

6800 GX Arnhem

026 359 99 99

provincieloket@gelderland.nl

www.gelderland.nl